

บทที่ 5

ภูมิปัญญาด้านการประพันธ์

ภูมิปัญญาด้านการประพันธ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ อาจจำแนกเพื่อสะดวกในการศึกษาได้ 3 ด้าน คือ ภูมิปัญญาการสร้างฉาก ภูมิปัญญาการสร้างบท ภูมิปัญญาการสร้างบทสนทนา ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาการสร้างฉาก

ฉาก คือ สภาพแวดล้อมของตัวละคร ซึ่งมีทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ฉากจึงมีหลากหลายและสัมพันธ์กับตัวละครแนบสนิท

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ มีการสร้างฉากที่เหมาะสมหลายลักษณะ คือ การสร้างฉากในป่า การสร้างฉากในถ้ำ การสร้างฉากในห้องหุ่่ง การสร้างฉากในอาศรม การสร้างฉากในทะเล การสร้างฉากในเวหา ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 การสร้างฉากในป่า

การสร้างฉากในป่า คือ การสร้างฉากที่บรรยายสภาพป่า เช่น สัตว์ป่า ภูเขา ถ้ำ น้ำตก ต้นไม้ ฯลฯ การสร้างฉากในป่าปรากฏตามต้นในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ เช่นตัวอย่าง

“จากเวียงวังตั้งใจเข้าไพรเปลี่ยว	ผ่านป่าไกลไพรเขียวเหลืองเลหา
เห็นฝูงลิงวิ่งคว้างท่ามกลางป่า	บนภูผินเนินผาศิลาเรียง
สายน้ำตกวกไต่ลงไหลหลาก	สู่ชะวากเชิงหินไต่ยิบเสียง
ชะนีสาวขาวโสดเที่ยวโลดเบี่ยง	ไว้คู่เคียงเสียงร้องกึกก้องกรรม
เมียบเลียงผาพาผู้ขึ้นภูผิน	ระหุกเห็นเลียบหินเที่ยวผินผัน
รอนแรมทางกลางป่ามาหลายวัน	ขออ้างองค์ทรงธรรม์ยามครรไล
	(หยกสิงห์ปกาศิต)

“พอดกค้ำน้ำค้ำงดงพรางพรม
 ด้ควับรรเลงเพลงไพเราะทั่วในป่า
 พระจันทร์แจ่มแสงสว่างขึ้นกลางทิว
 พระหน่อขนาดไม้ขนาดชีพชีวัน
 จำแลงองค์ลงตามสายแสงส่อง
 เอน้ำทิพย์หยิบประปรายกาษา
 กระซิบบอกตรอกหูให้รู้เหตุ
 พระพลิกพื้นคืนรอดไม่วอดวาย
 จับพรหมาสตร์ประสิทธิ์หรือธิษฐาน
 คังเทวัญบรรจงอุ้มองค์เอน
 เป็นยามค่ำอำคามบุกคามหา
 ริมภูเขาคู่เหวร้างกุ้งก้องกรรม
 คณานกผกผินบินหาเหยื่อ
 พอส่องทองส่องฉายสุดสายป่า

สุริย์รอนอ่อนแสงพระสุรินทร์
 เลียบพนัสลัดเกาะพนมรก
 โขคเขานินเห็นเห็นเป็นไกรกเกริน
 แพนผาผากหลากผาธาราหลาก
 กระแสไต้ไหลผ่ากระซำเชิง
 ดันหลุมแหล่งแอ่งอ่าวแอ้อคออก
 เทือกธารทิวเหมือนวิววาดประสาพระบาย
 ยุงยางขอมค้อมเคียงตะเคียนคู่
 นนเนียนินชะนี้น้ำกิงโน้มนวล
 สร้อยสนสักรักสอดคยอดส้าง
 พระพายเพยเซยพากลันมาลี
 แผลงหึ่งผิงหาวุฒาหอม
 ถึงสาวหุคหุคถ้าสูมามาลัย

หนาวสายลมรินรินกลิ่นบุปผา
 ดวงคาราเรียงรายแพรวพราวพัน
 ต่องสกาบทบท้องห้องคูหัน
 ขณะนั้นองค์อมรินทรา
 ผู้ช่องปล่องไปรงเปลวห้องเหวผา
 เอาศาสตราเทพวางไว้ข้างกาย
 แล้วอมเรศหันกลับ ไปลับหาย
 จึงแขนงสายหน้ามองปากปล่องเปลว
 ปาฏิหาริย์ลอยล่องจากห้องเหว
 โดยความเร็วถึงมากกลางอารัญ
 สองเสนาคูโจจนไก่อ้น
 สุริย์นเรืองรุ่งทუნกา
 พวกผีเสื้อภูมิ่งคดถึงบุปผา
 ไปเจอหน้าสองนายกลางสายเนิน”
 (เกลือจิ้มเกลือ)

“ภูวนาถนำอนงค์จากกรุงสินทร์
 ระรวยรินรินรมย์ชมพะเนิน
 ไบบังปกคลุมครอบริมขอบเงิน
 ชะโรงเงินเงื่อมจ้ำว้าว้าเว้ง
 หลั่งไหลจากโขดหินหุบหินเทิง
 สู่ภาคเทิงพื้นศิลาผิงสะพราย
 กระเซาะซอกแซกแทรกแหวกเป็นสาย
 มองมิ่งไม้มากมีละมมะมวล
 ดงประคู้ระคะคายดอกหอมหวาน
 ห้อยโหนดหวนโหยหาประสาชะนี
 มะปริงปรางแบกเบียดบาคเสียดสี
 หอมจ่าปีป่าปนงกลกาญจน์
 บินเดาะตอมได้ตามเอาน้ำหวาน
 จึงวิจารณ์เทียบฤทัยใจโฉมขง

นำเห็นจิตติดด้อยพลอยลำบาก
ไม่สักสิ่งหลังไม่ฟังตั้งข้อทง
ต้องราโรยโทยทิวจนพิวผิด
สายกระสือหรือกระสอทอดสะพาน

ยิ่งแสนยากพยายามตามประสงค์
จุดเจตน์จงใจมาผ่าคางคาน
นำเห็นจิตเพราะรักสมัครสมาน
ต้องตำนานเข้าทำนองคำพริ้งพราย”

(ยอคกัตถุญ)

1.2 การสร้างฉากในท้องทุ่ง

การสร้างฉากในท้องทุ่ง คือ การสร้างฉากที่บรรยายสภาพท้องทุ่ง การสร้างฉาก
ในลักษณะนี้ปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี เช่นตัวอย่าง

“รับลัดทุ่งมุ่งทางฟ้าอ้างแจ้ง
ในพงหญ้าการกพวงนกหนู
นกกระจาบคาบคามันพาบิน
พอดผ่านทุ่งมุ่งตรงเข้าดงรก
จึงเลยจรร้อนจางขยงก้าว

หมูป่าแปลงปลักคุดมุดหากิน
หนูขุครูอาศัยอยู่ในถิ่น
เห็นรอยดินซ้างย่างเป็นทางขาว
อาทิตย์คดลงคำเริ่มย่ำหนาว
จนเลยเข้าเขตวัดค้อลัทธิ”

(หยกสิงห์ปกาศิต)

“รังสีทองส่องใสเริ่มไขแสง
เหล่าสัตว์ไพรไก่อป่าออกหากิน
บุปผาเผยเปรยประทีนส่งกลิ่นเกลี้ยง
ลูกปลากริมริมหนองบัวนพองฟู
พอดอกไข่คุบใส่ฟองละอองขาว
จนเลื่อนลอกออกลูกความผูกพัน

สว่างแจ้งทั่วเหล่าป่าไพรสิน
กุ่มรินร้อนเร่เซยเรณู
เรไรเสียงหรือคริ่งวีว้างหู
คลอเคล้าคู่ร่วมรักสัมผัสพันธุ์
ตัวผู้เฝ้าฟองไข่ไม่ผายผัน
เฝ้าป้องกันลูกน้อยคอยระวัง”

(หยกสิงห์ปกาศิต)

1.3 การสร้างฉากในอาศรม

การสร้างฉากในอาศรม คือ การสร้างฉากที่บรรยายสภาพในอาศรมหรือในวัด
การสร้างฉากในลักษณะนี้ใกล้เคียงกับการสร้างฉากในท้องทุ่ง แต่ก็มีส่วนแตกต่างที่การสร้างฉาก
ในอาศรมจะมีลักษณะที่เกิดจากกระทำของมนุษย์มากกว่าฉากในท้องทุ่ง การสร้างฉากในอาศรม
ปรากฏมากพอสมควรในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

“ที่ปากทางหว่างเนินพลินประพาส
 ฤทธิตั้งอาศรมรินร่มไทร
 ดึกน้อยน้อยห้อยระฆังนำฟังเล่น
 มีเสาทงส์ทรงกลมใส่โคมเวียน
 ดอกขงโคโยทกามหาหงส์
 คั่นสายหยุดโศคานทานตะวัน

เป็นอวาสวัควาที่อาศัย
 ศาลาลัยแสนสะอาดด้วยกวาดเคียน
 ดูเหมือนเช่นฉากฉายระบายเขียน
 ดาษเคียรด้วยบุปผาสารพัน
 พยอมคงสุกรมมสวรรค์
 มลิจันอินทนิลกระถินคง”
 (หยกสิงห์ปกาศิต)

“สว่างแจ้งแสงทองผุดผ่องผาด
 ลมพัดแผ่วผ่านผิวทิวไม้ไกว
 หอมดอกไม้ไกล้วัดล้มผัดผ่าน
 ในสระบัวดอกบานผ่านปากดำ
 รอบวงวัดทัศน่านำดินเล่น
 มีเสาทงส์ทรงกลมใส่โคมเวียน
 ชานอาศรมบรมครูท่านผู้เฒ่า

บรรยากาศปรากฏความสดไส
 เสียงกอไผ่เสียดลิเหมือนบีเป่า
 ดอกพุ่มบานกลีบกลายอยู่หลายเหล่า
 คั่นไม้เถาวันวินอินทนิลเนียน
 ดูวิวเช่นฉากฉายระบายเขียน
 ดาษเคียรด้วยบุปผานานาพันธุ์
 ศิษย์เข้าเฝ้าน้อมคำนับตารับขวัญ”
 (บัวนอกบึง)

“สุริโยโผล่แสงสาดแจ้งส่อง
 สุกโณโผพราจากรังบิน
 เรไรกริดหรือคหริ่งเกาะกิ่งหว้า
 ลูกนกน้อยนอนคาบเหยื่อนาบคอน
 กินปลีเปล้าเขาไฟฝูงไก่ป่า
 ประคูดอกออกสลอนแทรกซ้อนกัน
 กระสินธุ์ใสในสระมีปลาถือ
 ว่ายเคล้าคลอกอบัวเที่ยวทั่วธาร
 ภายในวงวัดวาได้ปรากฏ
 พร้อมพระวงศ์พงศาน้ำฤทธิ

จบทั่วท้องเมฆาป่าไพรสินธุ์
 เทียวหากินตามประสาทิชากร
 หมูหมาป่าริมเขามันเท่าหอน
 แม่นกป้อนให้ลูกความผูกพัน
 เสียงโคจรูจาแจ้วแจ้วไก่อแก้วขัน
 บุษบันในบึงดอกฝิ่งบาน
 คอยตอดเหยื่อแมลงหาเป็นอาหาร
 สุขสำราญมัจฉาบรรดา
 องค์ทรงยศเสถียรลักษณ์สูงศักดิ์ศรี
 ในทันทีศักดิ์สินชัยครรรโลมา”
 (หยกสิงห์ปกาศิต)

1.4 การสร้างฉากในทะเล

การสร้างฉากในทะเล คือ การสร้างฉากที่บรรยายสภาพชายหาด ท้องทะเล คลื่นลม ปลาทะเล เป็นต้น การสร้างฉากในทะเลปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

<p>“ถึงเวลาไปหานางกลางคลื่นลม สุขตำราอุทวนขึ้นระรินรส สำแดงเดชเวทมนต์สกนธ์กาย ผ่าเกลียวคลื่นทะเลมีนมิคทุกทิศทั่ว สิ่งกีดขวางล้างทะเลลายในสายธาร ทั้งโลมาราหูหม่องนาก ต่างแตกตื่นคลื่นคลั่งกำลังมนต์ อุ่มผอบหลบปลาโถมผ่าคลื่น ถึงเนินทรายได้ไทรสนไบบนบัง</p>	<p>เอามาชมเขยสวาพริมหาดทราย ถึงกำหนดไปหานุชเจ้าสุคตสาย คำแหวกว่ายท้องสมุทรรุคทะเลยาน มันม้วนตัวคืดกระโดดผ่านโศคผ่าน พวงปลาวาผลตามร้ายเที่ยวว่ายวน กระทงสากเสือกกลตาโกลาหล มารพาคนไปถึงนางกลางปะการัง ถึงที่คืนพาอนงค์ขึ้นตรงฝั่ง ขยับนั่งแนบน้องแล้วพร้อมจา” (บัวนอกบึง)</p>
---	---

1.5 การสร้างฉากในเวหา

การสร้างฉากในเวหา คือ การสร้างฉากที่บรรยายสภาพเวหา ท้องฟ้า การสร้างฉากในเวหาปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

<p>“พอใกล้คึกนี้กตรมระทมทุกข์ จันทรลอดต้องผ่องผิวลมปลิวแรง ระยิบระยับจับฟ้านภาภาค ดังทรวงในใจนางระคางคาง</p>	<p>ขยับลุกเปิดบัญชรสะท้อนแสง ราตรีแผ่จันทรเจ้าดวงดาวราย เมฆเดือนลาดลอยขวางทางจันทรฉาย คุณเมฆร้ายล้อมรับเข้าจับทรวง” (หยกสิงห์ปกาศิต)</p>
---	--

<p>“สุริยาฟ้าหมอกขึ้นลอกโลก สายลมพัดพัดพรายกระจายพราว อาทิตย์เริ่มเพิ่มแรงส่งแสงส่อง กลับแห่งหคหมคหายละลายลวง</p>	<p>ก้อนเมฆโยกย้ายกว้างขึ้นกลางหา แสงเดือนดาวจางดับที่จับดวง ไอละอองน้ำค้างท่ามกลางสรว จำพวกพวงคอกไม้ขยาชบาน” (หยกสิงห์ปกาศิต)</p>
--	---

“น้ำค้างพรหมพฤกษ์ยามคึกเพียบ
 ยามจันทร์แจ่มแสงส่องผ่องอำไพ
 ยามเช้าชื่นรื่นรื่นลมกลั่นโกรก
 หอมรื่นรื่นกลิ่นดอกไม้ริมสายป่า
 สัจเจียบสัตว์เสียงที่เกลี้ยงไส
 เมฆลอยไกลไปกลบพินนภา
 วาโยโยกดอกพยอมบนจอมผา
 พระสิทธาสคชื่นระรื่นใจ”
 (หยกสิงห์ปกาศิต)

“ออกจากวัดศักดิ์ทางกลางอากาศ
 ชีลมแยกแหวกทางกลางนภา
 ด้วยอำนาจพระ โยคีมีศาลา
 มุ่งภูผาพรายห้วยโลกทมิฬ”
 (หยกสิงห์ปกาศิต)

“ข้ามห้วยหวนธารท่าสาครโร
 ไม่ยั้งหยุดครึบเข้ากลีบเมฆ
 ได้ลมกล้าผ่าเกลียวแฉกเขียว ไกล
 บรรพโตใหญ่น้อยลอยข้ามไป
 ความเป็นเอกเหาะผ่าเมฆาใหญ่
 เห็นเขาใหญ่พรายห้วยอยู่ลับลิบ”
 (หยกสิงห์ปกาศิต)

2. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบท

บท คือ ส่วนหนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่ง ๆ หมายถึงเนื้อหาสาระส่วนหนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่ง ๆ ซึ่งจะมีชื่อและลักษณะที่แตกต่างกันไป ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล 1 เรื่องจะประกอบด้วยบทหลายบทผสมผสานเชื่อมโยงกันเป็นระบบ การสร้างบทดังกล่าวนี้ต้องใช้ภูมิปัญญาทั้งสิ้น

ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของนายฉิว ทิพย์วารี มีการสร้างบทหรือการสร้างเนื้อหาที่เหมาะสมหลายลักษณะ ได้แก่ การสร้างบทเกี่ยวจอก การสร้างบทตั้งเมือง การสร้างบทชมธรรมชาติ การสร้างบทชมโฉม การสร้างบทเกี่ยวไอ้โลม การสร้างบทโกรธ การสร้างบทคร่ำครวญรำพัน การสร้างบทสมห่อง การสร้างบทสอน การสร้างบทยัคน์ การสร้างบทตลก ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 การสร้างบทเกี่ยวจอก

บทเกี่ยวจอก เป็นบทเกริ่นหรือบทนำ หรืออาร์มบท (บางครั้งจึงเรียกบทเกี่ยวจอกว่าบทหน้าเรื่อง หรือบทหัวบท) เนื้อหาจะกล่าวอาร์มบทหรือจะกล่าวพรรณนาอารมณ์รัก (จึงเรียกว่าเกี่ยวจอก) หรือกล่าวสวดศิวาคติหรือวีรกรรม (จึงเรียกว่าบทสวด) หรือพรรณนาความงามของ

ธรรมชาติ หรือพรรณนาอารมณ์ความรู้สึก ทศนะ และแง่คิดที่มีต่อชีวิตและสังคม บทเกี่ยวข้องกับที่จะ
ต้องไพเราะ เหมาะสมกับเวลา บรรยากาศ สถานที่ และมีเนื้อหาดี

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี มีการสร้างบทเกี่ยวข้องกับดีปรากฏหลาย
บทดังตัวอย่าง

“ริมสายน้ำลำปำกำลังแล้ว	วิเวกแว่ววังเวงดังเพลงสวรรค์
เพียงชอทรงองค์อินทร์พิณคนธรรมดา	มากล่อมขวัญชาวลำปำยามค่ำคืน
เสียงประสานปานประ โคมประ โคมโลก	สลัด โศกสิ้นระทมข้อมขมขื่น
แสงไสวไฟสว่างท่ามกลางคืน	สะท้อนทับกับพื้นน้ำลำคลอง
ดูพรายแพรวแวววาวพราระยับ	ประคองกับเงาแก้วผุดแผ้วผ่อง
คารารายฉายแสงแผ่สีทอง	ธารที่องคทองสะท้อนที่รับดวงดาว
ทุกเงาอาศัษอุทัยสนุก	หนุ่มสาวสุขเกษมสมรับลมหนาว
หาดทรายแก้วแนวนอกระลอกพราว	พฤษยาน้ำวักง้น้อมค้อมรับลม
สนสล้างปางปานสถานลึซิด	ของนักจิตรกรเขียนพู่กันสม
ภักดาการลานศิลาประชาคม	ที่เรียงลมวิญรุ่นละมุนละมัย
มवलพันธุ์ไม้รายเรียงเคียงไม้ดอก	ผายแผ่ออกกิ่งก้านบานไสว
ต้องน้ำค้างพร่างพรอมระบมใบ	ส่งกลิ่น ไอ่แต่ระซ้ออรชร
พันธุ์โกมุทผุดคอกออกแอบอ่าว	ยามเช้าเข้าบานชวนมวลดกสร
มัจฉาล้ำกล้ำกลายไกล่สาคร	ลมอ่อนอ่อน โขยชื่นระรินทรวง
นำกินลมชมวิวดูทิวพฤษ	ในห้วงนิกของหนักก็ยังหวง
โอ้ลำปำลำอ่าวเข้าถึงทรวง	ช่างเป็นบ่วงรำพันเสียมั่นคง
ชนต่างค้ำชาว ไกลยังไผ่หา	อุตุสำหรับมาชมสถานการประสงค์
คืนนี้หนังสือยังนำประจ้ว	ตามเจตน์จงใจรับไว้กับงาน
ธรรมโฆษณ์* โปรดสดับมารับใช้	ไว้ลวดลายให้เห็นเป็นหลักฐาน
คังของขวัญวันจากฝากผลงาน	ขอให้ท่านประสพสุขทุกท่านเทอญ”

(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

* เขียนให้หนังสือธรรมโฆษณ์ (หนังสือ อรมุต ศิลปินแห่งชาติ)

2.2 การสร้างบทตั้งเมือง

บทตั้งเมือง คือบทเริ่มเรื่อง ปกติจะกล่าวถึงสภาพบ้านเมือง ปราสาทราชวัง พระราชา พระราชินี ซึ่งเป็นผู้ครองเมือง และจะกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดเรื่อง ซึ่งทำให้เรื่อง สามารถดำเนินไป การสร้างบทตั้งเมืองจึงต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับสภาพบ้านเมือง ปราสาทราชวัง พระราชา พระราชินี ตลอดจนการผูกปมให้เหมาะสม

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ มีการสร้างบทตั้งเมืองที่เหมาะสม ปรากฏหลายบท ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตั้งเมืองในเรื่องฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ

“ขอสารกนกนิยายถวายนาคิ	ยังมีราชนครเรศวิเศษโต
คองสถานปานสถิตอิศโร	ด้วยความโอพาราในธานี
นามพระองค์พงศ์นรินทร์ปิ่นนเรศ	ครองนิเวศเวียงทองละอองศรี
สืบสมบัติขัตติวงศ์พงศ์จักรี	เป็นจอมปี่มหาราชประชากร
เรื่องภายในใจพระองค์ยังทรงเสรำ	คิดถึงเจ้าจอมหญิงมิ่งสมร
คู่ชีวิตสิ้นชีวาให้อาวรณ์	ขามบังอรตลอดองค์วงศ์กุมาร
เพียงสามวันบันดาลอาการไข้	หัวใจวายเข้าจึงถึงสังขาร
ลับลาจากฝากใจอาลัยลาญ	เวลาผ่านไปเข้าสิบเก้าปี
จนพระองค์มังกฎสุตสวาท	เป็นหนุ่มผาดผัดผ่องละอองฉวี
พระจอมจักรรักเลี้ยงเพียงชีวี	จนบัดนี้เรียกปรึกษาสนานาย”
	(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

ตัวอย่างที่ 2 บทตั้งเมืองในเรื่องแรงสายเลือด

“เริ่มเรื่องแรกแทรกนิยายฝ่ายเรื่องหนึ่ง	ภายในวังแห่งนิเวศวิเศษโต
รโหฐานปานคฤหาสน์อิศโร	ด้วยความโอพาราทั่วธานี
นามเวียงแก้วสุริย์ก่าจัญสถานนิเวศ	เป็นประเทศที่สมบุรณ์จรูญศรี
ชนชาวพุทธยศหลักสามัคคี	ครองเสรีสืบประวัติถึงปัจจุบัน
จักรพงศ์วงศ์สุทินปิ่นกษัตริย์	เหมือนพิชัยฉัตรร่มเกล้าชาวเขคจันทร์
สมเด็จพระนางประทุมทองผ่องศิวพรรณ	แต่ทุกวันสองพระองค์ทรงอาวรณ์

เนื่องจากชายมรกดโอรสราช
 ถูกถักถ่วงดวงจิตจากบิคร
 ด้วยเหตุการณ์หาญกล้าทรราช
 จะปลกด่านาจรราชศักดิ์จอมจักรี
 มันเสียทีหนีหน้าพากันหลบ
 เมื่อกลางผลในวังคราครั้งนั้น
 แต่ถูกชายตายเป็น ไม่เห็นศพ
 จึงกลับหายได้ตามหาทั่วสากล
 หากไม่ตายกายเจ้าคงหน้าหนุ่ม
 แม้โอรสหมดสิ้นพระชีวา
 เชื่อว่ามันจะป็นสมองทางช่องผิ
 คังดาวดวงร่วงหลงลงดินดาล
 ทำไฉนจะได้ทราบถึงเหตุผล
 ยิ่งคิดไปใจหายให้อาตุ
 แสนวิคคอกจ้ำจ้ำสลด
 นำเอาเรื่องเบื้องหลังนั่งพาทิ

เจ้าเคลื่อนคลาดหายไ้จากไอศร
 ตั้งแต่ตอนชั้นยากว่าสองปี
 แย่งอำนาจความเป็นใหญ่ในกรุงศรี
 แต่พอดีพวกทหารต่อต้านทัน
 อพยพหลักออกนอกเขตชั้น
 คนสำคัญล้มตายลงหลายคน
 ถูกถักหลบหนีไปไกลแห่งหน
 กระทั่งจนบัดนี้สิบแปดปีกว่ากว่า
 ต้องมีปมค้อยด้านการศึกษา
 ยิ่งคิดยิ่งตกไปอยู่กับหมู่มาร
 ให้เป็นพิษต่อชาติราชสถาน
 สิ้นตระกูลหมดประกายไว้ตระกูล
 ยังมีคมนเหมือนเมฆมิดปิดแสงสุริย์
 เรื่องทั้งมูลมันได้เป็นมาเช่นนี้
 ระท้อทระทมทุกข์ไม่สุจี
 ณ แทนที่ทองประทับกับพระนาง”
 (แรงสายเลือด)

2.3 การสร้างบทชมธรรมชาติ

บทชมธรรมชาติหรือบทชมป่า เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาธรรมชาติ ชมความงามของป่า ภูเขา สัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้ สายลม แสงแดด ท้องฟ้า ท้องทุ่ง ตลอดจนลำธาร น้ำตก การสร้างบทชมธรรมชาติต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับสภาพป่าเขาลำเนาไพร ชื่อนก สัตว์ ต้นไม้ ต้องอาศัยการสังเกต รู้จักบรรยายและพรรณนาให้ผู้อ่านรู้สึกนึกเห็นภาพ การสร้างบทชมธรรมชาติที่ดีจึงต้องอาศัยภูมิปัญญาเป็นอย่างมาก

ในวรรณกรรมหนึ่งตะลุงของนายฉิว ทิพย์วาริ มีการสร้างบทชมธรรมชาติที่เหมาะสมปรากฏหลายบท ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทชมป่าในเรื่องแรงสายเลือด

“ความกล้าหาญขำนาญไพรใจมันคึก บุกป่าลึกถึงจะชากลำบากแสน
 หนบุกค่านผ่านคงจนหลงแดน เข้าสู่แผ่นดินคินคิบอันลึกลับ

ถึครกหน่าป่าหนามรุกข้ามเขต
 เทือกคีรีนทร์หินผาคณานับ
 มองมวลไม้ชายเขากับเหล่าสัตว์
 เลียงผ่าแผ่นชะง่อนผาคูน่ากลัว
 พันธุ์ไม้ดอกออกดวงพวงระคาย
 ลุดำบลพื้นป่าพนาเนิน

อรัญเวศหิมวาพฤกษาสถับ
 หิมะจับปกพีชคูมีดมัว
 ชนิกวัดแกว่ง โหนตะโกนคิ้ว
 กระจายตัวกระตัวเคี้ยกลอเคลียเดิน
 ภูมิชาติหิมวารุกขาเงิน
 นายคำเดินมุ่งมาหน้าบุรี”
 (แรงสายเลือด)

ตัวอย่างที่ 2 บทชมป่าในเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต

“รีบประจํานำพากันคลาไคล
 รุกขาศรีมัจฉิมเจียบเจียบสงัด
 หอมบุปผาสารพันทั้งจันอิน
 เห็นสายหยุดพุดพยอมนางน้อมกึ่ง
 ถึงยากเย็นเห็นดอกไม้จะใคร่ชม
 ในป่าเปลี่ยวเหตีสวยแลเห็นแต่นก
 ที่หุบเขาเหล่าฝูงนกขลุ่ย
 เค้าโหมงมองพร้อมเพรียงร้องเรียกคู่
 แขงแซวแหว่แก้วพรอดลอดสำเนียง
 กินปลีเปล้าเขาไฟฝูงไก่ป่า
 นกขุนทองปองโล่เบญจวรรณ
 ขมิ้นอ่อนนอนนอยบนปลายเปล้า
 นกกระต๊อตัวขาวราวสำลี
 พินิจพลงนางรำพึงถึงนิเวศน์
 ให้จับคอยนอนถ่นเจรจา
 โอ้อากนกคกมาอยู่ป่าสูง
 สงสารโอ้อโนริอยู่ที่คอน
 เคยชมสวนล้วนแต่สรรทุกพันธุ์ไม้
 มิเคยยากกรากกราก็จำเคย

สังเกตในจำทางหว่างคีรีนทร์
 ละเกาะลัดเคียบธารละทานหิน
 อินทนิลนางแฉ่มแกมสุกรม
 วิสัยหญิงอยากได้เค็ดใส่ผม
 ชื่นอารมณ์เรียทางไปกลางดง
 ฝูงวิหคห่มราพระยาหงส์
 ว่อนเป็นวงเวียนรายชะม้ายเมียง
 กลุมพูโพรดกโศกปกเลียง
 นางนวลเคียงคู่นางไม้ห่างกัน
 เสียงโคญจาแจ้วแจ้วไก่แก้วจัน
 ตามเพศพรรณภาษาบรรดามี
 เป็นคู่เกล้าคถึงคลอละออศรี
 นางโนรีแดงฉาดสะอาดตา
 อยู่ขอบเขตเคยรักเลียงปีกษา
 ถึงเวลาเสบท้องเคยร้องวอน
 ฟังแต่ฝูงนกเถื่อนไม้เหมือนสอน
 เคยชูช่อนชื่นอารมณ์ได้ชมเชย
 มาชมไพรพฤกษานิจาเหย
 เมื่อไรเลยจะได้คืนมาชื่นใจ

รัญจวนจิตคิดแค้นแสนทเวษ
เสียดายรักหักร้างไปห่างไกล

น้ำพระเนตรนองตลกขกชกไหล
อนาถใจเดินทางไปกลางดง”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.4 การสร้างบทชมโฉม

บทชมโฉม เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาความงาม ซึ่งปกติจะหมายถึงความงามของตัวละคร การสร้างบทชมโฉมผู้สร้างต้องมีความสังเกตละเอียดละออ รู้จักจับจุดเด่นมาบรรยายหรือพรรณนาจนผู้อ่านสามารถนึกเห็นความงามนั้นได้

ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของนายฉิว ทิพย์วาริ มีการสร้างบทชมโฉมที่ดีปรากฏมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทชมโฉมนางพินประภา

“มีเอกลางอย่างองค์ในสวรรค์
พระพักตร์เทียบเปรียบพรหมอันขมฉาน
พระเนตรนางอย่างนิลมฤคินสมาน
จะพิศไอบุญไอบุญอันมอรรชร

ดังดวงจันทร์แจ่มโฉมโพยมสถาน
พระศอปานเหมหงส์บรรจงจร
ขนงปานงามดุจรนุศร
นามกรพินประภาวดี”
(บัวนอกบึง)

ตัวอย่างที่ 2 บทชมโฉมพระธิดาผกามาศ

“ผ่านเข้าห้องมองหล่อนเหมือนนอนหลับ แสงไฟจับเจ็ดเจ้าสวดยหาราหุ
ปากคอคิ้ววีรวางปรางชมพู
สองถันนางอย่างปทุมที่ตูมตั้ง
เหมือนนางฟ้าพาดองค์ลงมานอน
ผิคมุคผ่องของไขประไพโฉม
วัยรุ่นเริงเพลิงรักเข้าปีกจอ
พินิจดูความงามเมื่อขามนอน
ดูปลั่งปลั่งชอกทรวงดวงสมร
ละอออ่อนแ่มชวนนวลละออ
น่าประโลมแนบนางกลางห้องหอ
กลับชลดคินสติว่ามีคัวร์”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

2.5 การสร้างบทกวีไฮโลม

บทกวีไฮโลม เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาความรู้สึกใคร่ผูกพันของตัวละคร การสร้างบทกวีไฮโลมต้องอาศัยความสังเกต ความรู้และความรู้สึก

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี มีการสร้างบทกวีไฮโลมที่ดีปรากฏมาก ดังตัวอย่าง

“ทิพย์จินดาาคีของพี่เอ๋ย
ถึงน้องจะประณามเหยียดหยามขัง
คู่กันแล้วไหนจะแคล้วพบกันอีก
ด้วยอำนาจวาสนาเหนือกว่าใคร
แข่งรถเรือเชื่อแรงพอแข่งได้
น้องเป็นม่ายไซ้พี่ดีราคา
หวังเชิดขู่อู่ซิดจนปลิดชีพ
จนแก่กกงกหอมถนอมองค์

คงบุญเศษสมสร้างไว้ปางหลัง
ออกจากวังหนีหน้าพี่ชายไป
ถึงจะหลีกหลบหนีไปที่ไหน
ได้งูใจงามสรรพให้กลับมา
อย่าพึ่งหมายอ่อนแรงแข่งวาสนา
ให้ต่ำต่าต่ำด้อยลดน้อยลง
ตั้งประทีปนำทางแม่นางหงส์
จะดำรงสุขสมภิรมยา”
(เกลือจิ้มเกลือ)

“พินิจดูรู้ว่าจिरารัตน์
กำชับกาชราชเวทเดชศักดิ์ดา
ผลามาศนาฏอนงค์ประสงศ์ผู้
เลอเลิศลักษณะพัศตร์ทรงเหมือนองค์ราม
ในทรวงถักนึกรักเสียนักแล้ว
พระหน่อนามมาดไถ่หมายราวี
ชะม้ายมองน้องนางแล้วพลาบอก
เรื่องคู่เซชไม่เคยรักหญิงใครมา
เชิญน้องรักซักพระแสงแล้วแทงพี่
หากเราสองครองรักไม่หักทิ้ง
ฟังคำชายพราชมรื้อมไปรยืมเข้มน
เขมราชมาดหมายรุกไล่ตาม
พระภูโจอม โถมจับกระชับกอด
จูบแก้มซ้ายย้ายขวาพาอนงค์

ถูกจับขังลอยละถิวปลิวถลา
ลองวิชาคู่บ้างกับนางงาม
พินิจดูภูวนาถให้หวาดหวาม
เสียดายงามไม่กล้าจะนำดี
จะให้แหวก็อย่างว่าน่าบัดสี
ปากว่าดีเสียให้ตายแต่สายดา
พี่ไม่หลอกเขาวเล่ห์เส่นหา
หรือน้องว่าพี่ชายพูดไม่จริง
จะไม่หนียอมกายตายเพราะหญิง
ช่วยเป็นตั้งระงับดับสงคราม
ความเจ็บแสบแถมทั้งสองไม่ต้องถาม
ผลางามแสรังอนทำอ่อนองค์
สองหัตถ์สอดครีคร่างแม่นางหงส์
หนีจากวงวักวาล์ชชี”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.6 การสร้างบทโศก

บทโศก คือบทที่พรรณนาอารมณ์โศกแค้นของตัวละคร

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี มีการสร้างบทโศกที่ตีปรากฎมาก ดังตัวอย่าง

“เข้าฉวยมฤตยูค้ำค้ำหวัดกอด
นางเอี้ยวหลบคบพักตร์จักรา
ไม่คิดบุญคุณค่าว่าช่วยพ่อ
ทำถือศีลช้ำโครชตาแดง

น้ำวสอสอดจุมพิตขนิษฐา
ชี้หน้าค่าโคยโกรธพิโรธแรง
คงพระศอกขาดสวยด้วยพระแสง
กล่าวโต้แย้งขัดใจไม่ไยดี”
(เกลือจิ้มเกลือ)

“ถึงพูดมากเหมือนปากไม้ให้เนื้อขาด
กูเป็นใครไม่ต้องพร้องวิจารณ์
ชั้นราชาถึงหราชอำนาจเลิศ
มึงยังคิดปิดปลคคโลงดี
พอได้นางมิ่งพรานาจึงหมายชูป
เหตุสูญรักเพราะศักดิ์ค้ำไม้ค้ำเจือ
กูมานี้มิใช่หมายจะบู
ถึงถ้าคงพงนี้เป็นที่กว้าง

ไอ้สัญชาติคนชั่วตัวดำงผลาญ
ไอ้สันดานมึงกูก็รู้ดี
ผู้ซุเซียดกข่องให้ผ่องศรี
ดังเรื่องที่ชิงนางมากกลางเรือ
รวบตะกรูบโดยข้าคลังโอหังเหลือ
ต้องเป็นเสื่อสิ้นตายเมื่อปลายทาง
เมื่อเรารู้เรื่องหลังมึงทั้งฝา
แต่คนอย่างมึงกูอย่าอยู่รวม”
(สิงหาราษภษัตริย์ศึก)

ฟ้าคนอง	...	เอ็ง ไอ้เด็กเล็กกว้างมาอ้างอวด ไอ้ชาติเสื่อเหลือสัตว์ระปัดไร	ชาติตระกวาดทำตัวขี้โทโส พูดเป็น ไอ้อวดองค์ทงนงนัก
งายสิงห์	...	ถึงเป็นเด็กเหล็กเพชรไม่เจ็ดขร อัสคองพงศ์พระยาทรลักษณ์ อันความชั่วตัวท่านปานไม้ใหญ่ หลงฤทธิ์ผีมึงอันแรงร้าย ถึงพระยาฟ้าคนองมองไม่ผิด ทั้งสองท่านปานหงส์ชอบลงคม	จะต่อกรรอนรานประหารหัก ทงนงศักดิ์ไม่รู้สึกนิกละอาย เมื่อข้างในโพรงพรุหารู้ไม่ ยังไม่กลายกลับตัวชาติห้วงม ได้ร่วมคิดคบบค้ำอย่าสาสม อยู่ไม่สมฐานะน่าละอาย

ฟ้าคนอง ... คังขวานฟ้าผ่าผางกลางศีรษะ เสโทหะหล่นไหลไปเป็นสาย
 จับอาวุธสุดแสนเคื่องแค้นคาย โศคพินกายงายสิงห์ผู้สู้ราวี
 (งายสิงห์)

2.7 การสร้างบทคร่ำครวญรำพัน

บทคร่ำครวญรำพัน เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาความทุกข์โศกของตัวละครยามต้องประสบความทุกข์โศก ความพลัดพราก การสร้างบทคร่ำครวญรำพันผู้สร้างต้องเข้าใจอารมณ์ของตัวละคร และสามารถถ่ายทอดอารมณ์นั้นได้เป็นอย่างดี

ในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลของนายฉิว ทิพย์วามี มีการสร้างบทคร่ำครวญรำพันที่ไพเราะเหมาะสมปรากฏมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทคร่ำครวญรำพันของนางประไพพรรณ

“ประไพพรรณกัลยาธูราศร้าว	ด้วยเรื่องราวร้อนเคียดไม่เหือดหาย
คิดถึงพิพินประกาน้ำตาพราย	คกตาร้ายเสียแล้วไม่แคล้วเลย
อยู่คีคีมีงามไปตามซู้	นำอคตฐเถียงจริงผู้หญิงเหย
หลงไหลชมลมชายเพียงหมายเซย	ให้คนเขี่ยเขาะเล่นไม่เห็นควร
ดวงชะตาคราดกเหมือนจกแตก	จะต้องแยกย่อยยับเสียสรรพส่วน
เป็นราคนสิ้นราคาหมดค่าควร	เดินคร่ำครวญเข้าห้องของเทวี”
	(บัวนอกบึง)

ตัวอย่างที่ 2 บทคร่ำครวญรำพันของนางอุ้นฟ้า

“ไอ้สิ้นเสียงก็สิ้นตัวขุนหัวน้อง	สิ้นแสงทองนำทางคู่สร้างสม
สิ้นความหวังพึ่งสลายเป็นสายลม	ดังเรือล่มกลางมหาชลาลัย
รอบซ้ายขวาฟ้าเขียวหวาดเสียวแสน	สุดจะแหนหันหาที่อาศัย
อกอุ้นฟ้าอาภัพคอกับใจ	พลอยอาลัยด้วยลูกที่ผูกพัน
เมื่อไม่พอก่อเกื้อได้เพื่อแม่	ยังแต่แม่ไหนจะเหมือนพ่อเพื่อนขวัญ
แม่แสนเศร้าเจ้าแสนกรรมเข้าซำกัน	ไอ้เพื่อนฉันหนองหลวงเอ๋ยที่เคยอยู่
ความจงรักภักดีมีต่อเพื่อน	ทุกคร้วเรือนมิเคยให้ระคายหู
คราวจำเป็นจำไปไกลที่อยู่	เสร็จโฉมตรูจักษพชายสามี

ทุกเย็นเข้าคร่ำถ้าพวกวานิช
พลอยไปเวียงเชียงรุ่งวันพรุ่งนี้

เข้าต่อคิดสินค้ามาทางนี้
ตั้งนารีอุ้นฟ้ายามอาวรณ์”
(งายสิงห์)

2.8 การสร้างบทสมห่อง

บทสมห่องหรือบทอัครรย คือบทบรรยายพฤติกรรมกรรมกรสมผู้ของมนุษย์ การสร้างบทสมห่องจึงต้องใช้ความรู้ ใช้ศิลปะ โดยเฉพาะศิลปะการบรรยายและการอุปมาเปรียบเทียบ ในวรรณกรรมหนึ่งตะดุงของนายฉิว ทิพย์วาริ มีการสร้างบทสมห่องที่เหมาะสมยิ่งปรากฏมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทสมห่องระหว่างพระแสงอาทิตย์กับนางยักษ์มัจฉีวัน
จึงปลอมตัวเป็นนางมนุษย์

“แล้วเข้าปรางค์นางนอนแนบกษัตริย์	เกิดกำหนดทรวงในใจหวิหวาม
หอมประทินกลิ่นองค์พระทรงราม	ให้เกิดกามารมณีไม่สมประดี
เคขสมสร้างปางบรรพ์กระสันสวาท	สัมผัสพาดชาวกษัตริย์ไม่บัดลี
พระคั่นองค์ทรงสอดคอกคทวิ	เหมือนคังมีมนต์สวรรค์เข้าบันดาล
พระอิงแอบแนบประทับเข้ากับอก	ประคองกกเกยสอดคอดประสาน
นางมารมรห่อนตามความตำราญ	ฤดีคากเคือคคนองทั้งสองรา
คุดเมฆงำคถ้ำงิมปกครัมคคัก	มิทันศึกถันคังเลียงพังผา
ประกายแถบแวบวับริษัชบดา	พืนสุธาไหวสะเทือนเข็อนคลอน
ลมหมุนเวียนเปลี่ยขนปรวนหวนกระทบ	ห้วงรณพคถันสาครระฉาดฉอน
อากาศกคคคค้ำทอองอัมพร	ชีฝนจรเข้าจับประทับบัง
ถึงกำหนดคกภูหนุนวิรุณหก	หลังหลากคคคเต็มคามร่องน้ำขัง
อึ่งอ่างกบพบน้ำชุ่มก่าถัง	คงแซ่พังพักพืนพอชื่นใจ
มารร่วมชมสมมนุษย์สุคสวาท	สัมผัสพาดช้นจิตพิศมัย
กระชุ่มชวยรวรินกลิ่นม้าย	สุรไกรคคคครรร์คแต่นันมา”

(บัวนอกบึง)

ตัวอย่างที่ 2 บทสมหีอระหว่างดำทงกับนางผกากรอง

“พลาจสวมสอดกอดสาวเข้าน้ำแวบ ออก่อนแอบอวลอัคสุดขั้คขึ้น
 คังราหูจู้บพระจันทร์กลืน ใ้อันทร์เข้าสาวไม่คีนราหูมาร
 ปิคป้องปัดขัดขวางหมดทางสู้ ตกเข้าสู่อ้อมแขนราหูหาญ
 พระจันทร์อ่อนผ่อนตามความสำราญ เกิดบันดาลกำคั้คขึ้นบั้คคด
 เป็นเมฆมัวมีคิมิตทุกทิตา บนท้องฟ้าันั้นอับพยั้บฝน
 สุนีบาดผ่าผางนภางคั้บบน สุธาคลยั้บแยกแตกกระจาย
 สะเทือนลัน้ันฟ้าวลาหก จะคั้คองคดลงแน้้คคแก้ถ้าย
 ทัว้ท้องน้ำถาคดองคั้นองพราย เมื่คคองสายฝนพรั้คระหน้้าลง
 สองภริ้มขมขิดสนิทนั้ก ร่ว้มรสรั้คแรกพบประสบสงคั้
 สดเกษมเปรมปลั้้มหลั้บปลั้้มลง คั้ด้วยโณ้มขงผกากรองในห้องนอน”
 (แรงสายเลือด)

2.9 การสร้างบทสอน

บทสอน คือบทที่บอกกล่าวความจริงและสิ่งที่พึงทำพึงเว้น อันจะเป็นประโยชน์ ทั้งแก่ตนและคนอื่น การสร้างบทสอนต้องมีความรู้ในสิ่งที่สอน และต้องมีศิลปะในการสอน คือมี ศิลปะในการถ่ายทอดสาระที่ต้องการบอกหรือต้องการสอนนั้น

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วาริ มีการสร้างบทสอนที่เหมาะสมทั้ง การสร้างบทสอนโดยตรงและโดยอ้อมปรากฏมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 การสร้างบทสอนโดยตรง (นางประทุมทองสอนเขมราช)

“เดินทางไกลไปเมืองมารต่างฐานถิ่น
 หนึ่งไม่สิ้นศัตรูที่คูแกลน
 ให้เกิดก่อความประมาทจะพลาดแผน
 สามฤทธิ์เอดกอสอด้ขั้อระวัง
 เขมลูกรั้คจงจำค้แม่สั่ง
 แต่แม่ยังเป็นหวั้งเจ้าควงใจ

จงตระหนักรั้ครักษาซึ่งกายิน
 เราคนหนุ่มใจหนุ่มจะหุ้มห่อ
 สองสตรีนี้ศั้ครุคู้ให้แม่เ็น
 เรื่องสุรานารีนี้ร้ายนั้ก
 จะถ้างแค้นแทนพ่จะรอพิง

อย่าโมโห โอ้หาญเข้ารานหัก
อันน้ำน้อยพลอยแย่งอมแพ้ไฟ

ให้รู้จักยังจิตวินิจฉัย
ต้องอาศัยปัญญาปรีชาชาญ”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

ตัวอย่างที่ 2 การสร้างบทสอนที่สอนโดยอ้อม (นางอุณฬาโต้ตอบฟ้าคนอง)

“ได้ฟังคำซ้ำชอกคังหอกแหลม
สุดดอกกลั่นสรรคำดั่งจำนง
ก็สมคุณเพราะหุ่นค้อยกับรอยเล็ก
อันสระกว้างบางบึงถึงใหญ่โต
นกกระจิบรังกระช้อยตัวน้อยนก
อันนกลใหญ่ภัยยิ่งสิ่งหักราน
คำโวหารท่านเทียบมาเปรียบพลอย
ว่าเรือทรงองค์ขั้วัญญ์ญานี
เพียงลำน้อยพลอยผ่านท้องธารขวาง
อันได้เรือเบือแพไม่แน่ใจ
เมื่อสามดีร้ายได้กันแล้ว
ทำลาวนลั่นเหลือนอกเหนือกัน

มาเหน็บแนมเนียนางให้ร้างผง
เพียงแต่คงกบน้อยในรอยโค
เดินเตาะเต็กตามประสาไม้ยะโส
เขาพวกโลกะมากอยากสำราญ
มีความอกอุ้นอุบฟูบรังสาน
ธนูพรานปืนพาล่าชีวี
ให้เห็นชอบสารพัดนำบัดสี
เมื่อฉันมีเรือชะล่ายังอาลัย
พื้นผ้ำกลางเกลียวคลื่นพ้อผืนไหว
ฉันไม่ไหลลิ่งหลงเกินพงศ์พันธุ์
จะเป็นแก้วหรือตะกั่วก็ผัวขั้วญ
เป็นกัณฑ์ต้องลมไม่สมควร”
(งายสิงห์)

2.10 การสร้างบทยักษ์

บทยักษ์ เป็นบทบรรยายและพรรณนาเกี่ยวกับยักษ์ ทั้งรูปร่าง หน้าตา บุคลิก
ลักษณะวิถีชีวิต ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม บทยักษ์จะมีลักษณะที่กระชับ
คู่กัน การสร้างบทยักษ์จึงต้องเลือกคำที่เฉียบขาดให้เหมาะกับบุคลิกลักษณะของยักษ์

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉั่ว ทิพย์วารี มีการสร้างบทยักษ์ที่เหมาะสม
ปรากฏมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทยักษ์ในเรื่องยอดกตัญญู

“นางฉินิกรินิงยักษ์หญิงโหด
เหี้ยมหัวหาญชาญชิดเรื่องฤทธา

สันเดี้ยวโคชอยู่เชิงชวากผา
กายกายกำยำคำทมิฬ

แตกเนื้อหนังยังสาวเจ้าโทสะ
 ถ้าหาอาศัยสัตว์ไพรกิน
 อันพ่อแม่แก่กายจึงตายจาก
 ตะวันรอนอ่อนแสงสุริย์กาล
 ลลดพยับตักพะเนินเคินอย่างเหยียบ
 ก่อกำนังมิ่งไม้ขาดรายเรียง
 ขบยับทับกายกอไม้มิด
 มารตริณีกรีกสมอารมณ์ป้อง
 มารลอบเคียงเพียงคลอพอห่างห่าง
 ได้คู่ชมสมใจกระไรเลย

กามราคะคึกคองป้องถวิล
 จบทั่วดินแดนป่าพนาदान
 ขาดคู่ยากขาดคู่ชมสมสมาน
 ชินีมารมั่นหมายจึงบ้ายเบี่ยง
 โฝงผางเฝียบผายผันสนั่นเสียง
 เคนเลียบเคียงเกาะริมทุ่งมารมุงมอง
 จักมุพิศเห็นมนุษย์สวดยศผ่อง
 เป็นตากของข้าแล้วไม่แคล้วเลย
 คำเข้าค้ำกุงจะคว้านิจจาเหย
 มารเสบยเข้มย้มอยู่พริ้มพราย”
 (ยอดกตัญญู)

ตัวอย่างที่ 2 บทยักษ์ในเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต

“กล่าวจอมภพจักรพรรดิษัตริย์ศักดิ์
 ปลายทวีปจอมวงศ์พงศ์ประยูร
 เจริงชำนาญชาญคิดเรื่องฤทธิเดช
 กายอยู่ยงคงศาสตราชาติชาติตรี
 นี้น้องชายพลายอาวุธก็สุดเลิศ
 ได้มีคู่อยู่เคียงร่วมเคียงนอน
 จึงตั้งจิตคิดจัดประหวัดหวัง
 เปิดพรหมแดนแผ่นดินเข้าถิ่นทอง
 อาณาจักรยักษ์แคบแทบจะคับ
 นี้พระสิงห์นรินทร์จากถิ่นไทย
 เมื่อพลาดพลัดเสียที่จึงหนีหลบ
 เข้ามาพบนบร้อนเจ้าจอมวัง
 เราเห็นจิตคิดจนการุณไว้
 เป็นดาหูกู้ปรึกษาพาราเรา

ครอง ไกรจักรพรหมคิรินทร์ถิ่นอสูร
 สืบตระกูลสักกะอสุริย์
 ทุกประเทศเทินเทิดเลิศศักดิ์ศรี
 จึงไม่มีใครมารมารารอน
 ทั่วโลกเข็ดเลื่องชื่อลือกระฉ่อน
 แต่นครไม่มีที่จะครอง
 แย่งบัลลังก์บุกเข้าเป็นเจ้าของ
 ให้น้องครองนครเรศประเทศไทย
 จะขยับย้ายถิ่นแผ่นดินใหญ่
 เรื่องภายในพงศ์พันธุ์แย่งบัลลังก์
 ดัดเศียรศพที่ยาอูราหวัง
 ขอฝากฝังฝังกายไว้กับเรา
 แต่งตั้งให้สูงส่งเหมือนพงศ์เผ่า
 มิให้เขาเคียดร้อนอาทรใจ”

(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.11 การสร้างบทตลก

บทตลก เป็นบทที่ก่อให้เกิดอารมณ์ขัน การสร้างบทตลกนอกจากต้องอาศัยกลวิธีสร้างอารมณ์ขันแล้วยังต้องอาศัยความรู้หลายด้าน เช่น ภาษา จิตวิทยา ภูมิหลังของตัวละคร สภาพชีวิตของผู้คนและสังคม เป็นต้น

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉวี ทิพย์วารี มีการสร้างบทตลกที่เหมาะสมปรากฏมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตลกในเรื่องฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ

(เขมราช ยอดทอง หมี พบดาแก่เงงเสื่อจึงเข้าไปทักทายใต้ถม คาล้อหมีและยอดทองว่าเหมือนหมีและจรเข้)

- เขมราช ... คาอุคสำหพาเสื่อเหลือวิสัย
พาไปไหนหรือตาน่าจน
นิสัยเสื่อเหนื่อสัตว์ข้อมักคน
มันคุดันแต่คาไม่สาถลัว
- ดา ... คาจะกลัวมันทำไมดาจับมันมา
- เขมราช ... คาเป็นพรานป่าล่าสัตว์หรือนี่
- ดา ... ไซ้แต่เจ้าไม่ไซ้พรานป่าดอกหรือ
- เขมราช ... ครับ ผมมิได้เป็นพรานป่าล่าสัตว์
- ดา ... อ้อ นึกว่าเป็นพรานป่าเหมือนกัน เห็นได้หมีกับเข้มา
- หมี ... อี คนไซ้
- ยอดทอง ... อี คนแก่
- ดา ... ออ พุดได้ คนดอกหรือ โทษแหละ คนแก่คาไม่ค้อยดี พลาดไป
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

ตัวอย่างที่ 2 บทตลกในเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต

(ผกามาศ ศิษย์สาวของฤาษีอถรรพชะสูรกับจिरารัตน์ ศิษย์สาวฤาษีกัสสปะ พูนกับสี่แก้วซึ่งเป็นคนของผกามาศและจिरารัตน์ต่างเขียร์นายของตน และสัญญากันว่าถ้านายของตนกำกับฝ่ายหนึ่งอย่างไรตนก็จะทำกับอีกฝ่ายอย่างนั้น)

- ผกามาศ ... ผกามาศผาด โผน โจนเข้าคบ
- พูน ... (คบสี่แก้ว) คบ คบ คบ

จิรารัตน ... จิราหลบหลีกหันหันเข้าถอง
 สีแก้ว ... (ถองพูน) ถอง ถอง ถอง
 ผกามาต ... ผกามาตฟาดเท้าเตะเข้าห้อง
 พูน ... (เตะสีแก้ว) ปัง ปัง ปัง
 จิรารัตน ... จิราว่องไวรับจับเท้าคิด
 แล้วคั้นผกามาตลงกว่าหน้า
 สาวจิรากระที่บ้ำแต่ข้าผัด
 สีแก้ว ... (จับพูนให้คว่าหน้าแล้วกระที่บ้ำ)
 พูน ... ผิด ผิด ผิด
 ผกามาต ... ผกามาตปราดเข้ารับจับผมผิด
 พูน ... (จับผมสีแก้ว) ดิค ดิค ดิค
 ดิคเข็ดแม่่มไหรมันไม่มีผมสักเส้น
 ผกามาต ... คิ้วแรงฤทธิ์คิ่งตากกระชากพา
 จิรารัตน ... จิรารัตนสะบัดหลุดหลุดแล้วผลึก
 สีแก้ว ... (ผลึกพูนหงายหลัง)
 จิรารัตน ... ต่างโหมหัดหาญหันบุกเข้าหา
 ผกามาต ... ผกามาตผาดแผลงแรงฤทธิ์
 จับจิราขัดผางไปกลางถม
 พูน ... (จับสีแก้วจะขัด)
 เข็ดแม่่มตัวมันหนักอึ้งตาย

(หยกสิงห์ปกาศิต)

ตัวอย่างที่ 3 บทตลกในเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต

(หลังจากผกามาตจับจิรารัตนไปไปเขมราชเหาะขึ้นประลองฤทธิ์กับนาง เขมราชบอกรักผกามาต นางก็รักเขมราช พอสบโอกาสเขมราชจึงพาผกามาตเหาะหนีไป ฤาษีโกณัฐฤณู อาจารย์ของเขมราชเหาะมาจนถึงที่เกิดเหตุทราบว่ฤาษีอัสชวะต้องการจะแผ่อ่านาจ จึงเกิดเรื่องร้ายขึ้น ฤาษีโกณัฐฤณูคะหนิฤาษีอัสชวะพร้อมกับยื่นคำขาดให้หยุดการกระทำ แล้วเหาะกลับสำนัก ฤาษีอัสชวะอายจึงปรารภกับพูน)

- อัสซิกะ ... ให้รู้ตึกน็อกอศุภญาณี
เหมือนสิ้นดีเขามาค่าถึงสาไทล
ตั้งนามเหน็บเจ็บหนักหักอยู่ใน
เขาก็ใจเราก็จิตเมื่อคิดดู
- พูน ... เราอยากดังถ้ายังคั่นมันจะดับ (จริงไหม)
- อัสซิกะ ... ให้อับสับกำสรดแสนอดสู
อีศิษฐ์สาวเจ้ากรรมทำให้กู
ให้เขาควมมันได้นำอายุใจ
เห็นชายสวยรวยศักดิ์หลงรักสวย
ร่วมรักด้วยศัตรุณเสียวผู้ใหญ่
อีเลื้อยกันไม่รักขสกุหมคโย
แต่นี้ไปคือร้ายกูไม่เกี่ยว
นึกเสียวทีให้วิชาเมตตาศิษฐ์
ความตั้งจิตไว้ไม่น้อยจะได้พลอยกินเหนียว
ต้องกลับอดหมคสิ้นมันบั้นเคี้ยว
น้อยหรือเจียวน้ำใจกระไรดี
แม้แต่พงศ่วงศาตณาญาติ
ไม่เคยมาค่มุงมาหาญาณี
- พูน ... จริง ๆ
- อัสซิกะ ... จะถามสุขทุกข์กันนั้นไม่มี
เราเสียวที่รักใคร่พวกในวัง
เขารุ่งศรีมีศักดิ์พักอยู่สุข
เรามีแต่กุฎิทุกทุกพอตั้งหลัง
- พูน ... ไม่ปีนปีหน้าผมว่าพัง
- อัสซิกะ ... แม้แต่จิ้งหั่นฉั่นแสนกันดาร
- พูน ... ข้าวสักชามน้ำสักขันเขามันเฉย
ไม่มีเลขพองตาและอาหาร
ไม่เคยให้ได้เห็นมาเช่นทาน
- อัสซิกะ ... นึกเคื้อคตาดเต็มทนหมคคนดี
ให้หนักเหน็บเขื่อนหน้าร่างกายเหย

ไม่แคล้วเลยกับเรื่องไปเมืองผี
 ไม่ยืนยงคงทนกลโลกีย์
 อลัชชีกลับคิดว่าอนิจจัง

(หยกสิงห์ปกาศิต)

3. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสนทนา

บทสนทนา คือ คำพูดที่ตัวละครพูดโต้ตอบกัน บทสนทนาที่ดีจะมีลักษณะประการใด ประการหนึ่ง หรือหลายประการต่อไปนี้ประกอบกันคือ “(1) เป็นบทสนทนาที่ช่วยให้เรื่องดำเนินไป คือใช้บทสนทนานั้นแทนการเล่าเรื่องหรือบอกเหตุการณ์บางอย่าง (2) เป็นบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นนิสัยของตัวละครนั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เข้าทำนองที่ว่าสำเนียงบอกภาษากริยาบอกตระกูล (3) เป็นบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นสภาพสังคมประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับยุคสมัยที่กล่าวถึงในเรื่อง”¹

ในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี มีการสร้างบทสนทนาที่ดี ซึ่งอาจจำแนกตามคุณลักษณะของบทสนทนาได้ 3 ลักษณะ คือ การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้เรื่องดำเนินไป การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นลักษณะนิสัยของตัวละคร และการสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นสภาพแวดล้อมของตัวละคร ซึ่งจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้เรื่องดำเนินไป

การสร้างบทสนทนาในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังสือของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทสนทนายหว่างเขมราชกับผกามาต

เขมราช	...	ตื่นเถอะหม่อมฉันมีธุระจะปรึกษา
ผกามาต	...	อ้อย...อะไรนี่ ไครนะ
เขมราช	...	ขอโทษ หม่อมฉันเอง
ผกามาต	...	สายฟ้าหรือ ออกไป เข้ามาได้อย่างไร ออกไปนะ มิฉะนั้น
เขมราช	...	ครับ ๆ ผิดพลาดประการใด หม่อมฉันทราบและขอรับโทษ แต่อภัยหม่อมฉันเถอะ หม่อมฉันมีเรื่องสำคัญจะมาขอคำปรึกษา

¹สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์. วรรณคดีวิเคราะห์. 2529. หน้า 18.

- ผกามาต ... แต่ไม่ใช่ที่นี่และเวลานี้
- เขมราช ... หม่อมฉันเห็นว่าสถานที่นี้และเวลานี้เหมาะแล้ว โดยเฉพาะเรื่องที่หม่อมฉันจะ
ปรึกษากับองค์หญิง
- ผกามาต ... โอหัง บังอาจ ถ้าไม่ยากให้ขัดใจกันกลับไปก่อน
- เขมราช ... ตราบใดที่หม่อมฉัน ไม่ได้ชี้แจงบอกความตั้งใจที่หมายมาเพื่อบอกเรื่องสำคัญต่อ
องค์หญิงแล้ว หม่อมฉันจะไม่ออกไป
- ผกามาต ... คนบ้า เหมือนอย่างสายสุนีย์เคยเล่าให้ฉันฟังอย่างนั้นแหละ และก็บ้างจริง ๆ ด้วย
- เขมราช ... องค์หญิงกลัวไข้ไหมกับคนบ้า
- ผกามาต ... ไม่กลัว แต่เกลียด เรื่องอะไรที่เธอจะพูด พูดมาเลย
- เขมราช ... ต้องใช้เวลาหน่อยนะครับ คือเรื่องบิดาขององค์หญิงที่ตั้งชื่อว่าพี่ชายเขมราช
โอรสเวียงทองฆ่าสาวขององค์หญิง ผิดครับ
- ผกามาต ... เธอรู้หรือว่าใครฆ่า
- เขมราช ... รู้ครับ แต่ถ้าหม่อมฉันบอก องค์หญิงคงหาว่าหม่อมฉันบ้านั่นแหละ
- ผกามาต ... ใครนะ บอกมาซิ
- เขมราช ... นายสายฟ้าสิครับเป็นคนฆ่าสาวขององค์หญิง ไม่ใช่เขมราช
- ผกามาต ... คนบ้า เอาอะไรมาพูด เธอไข้ไหมนายสายฟ้า
- เขมราช ... ครับ แต่ไม่ใช่หม่อมฉันเป็นคนฆ่า คนที่บิดาขององค์หญิงจับตัวไว้นั้นถูกแล้ว แต่จะ
ตั้งชื่อว่าพี่ชายเขมราชมาครีนิงนั่นผิด
- ผกามาต ... จะไม่ให้ฉันพูดว่าเธอพูดเหมือนคนบ้า หรือคุณบ่าวอย่างสายสุนีย์บอกฉันไว้แล้ว
ว่าอย่าถือ ฉันให้อภัย แต่เธอคิดว่าที่เธอพูดนั้นถูกต้องหรือ
- เขมราช ... ครับ ถูกต้อง ถ้าหม่อมฉันจะบอกว่าหม่อมฉันคือพี่ชายเขมราช องค์หญิงยิ่งว่าผม
บ้าเต็มที องค์หญิงก็คงไม่เชื่อ และถ้าบอกว่าคนที่บิดาขององค์หญิงคุมขังไว้นั้นมีชื่อ
พี่ชายโอรสเวียงทอง องค์หญิงก็ว่าหม่อมฉันพูดเหลวไหลนะครับ
- ผกามาต ... ก็ไช้ นะสิ
- เขมราช ... ถ้าอย่างนั้นองค์หญิงจะคอยรู้ความจริงวันหลัง
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

จะเห็นได้ว่าบทสนทนาทำให้เรื่องดำเนินไป และทำให้เราเห็นว่าเขมราชเป็นคนลึกถ้ำ
เป็นโอรสเมืองเวียงทองสัมพันธ์กับสายฟ้า รู้จักสายฟ้า และรู้จักผกามาตเป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ 2 บทสนทนาระหว่างกษัตริย์ไพณฺุสิน พระธิดาจิรารัตน์ และ
เจ้าชายศักดิ์สินชัย

- ไพณฺุสิน ... จักรพงศ์ทรงฟังนั่งยิ้มแฉ้ม
ทำกระแอมอึดใจอยู่ในสอ (แอม)
เลือกดีแล้วหรือแก้วดาให้เขามาติดคอ
- จิรารัตน์ ... ค่ะพ่อ
- ไพณฺุสิน ... มิใช่พ่อจะตัดรักให้หักราน
- จิรารัตน์ ... ทำไมคะพ่อ
- ไพณฺุสิน ... ศักดิ์สินชัยในพระวงศ์สามพงศ์สิงห์ (นี่นะเจ้านะ)
เรื่องเท็จจริงเราประจักษ์ในหลักฐาน
พ่อของเจ้าแก้วกายได้ก่อการ
หัตประหารกำแหงแย่งบัลลังก์
ในที่สุดจวบพบน้ำเหลว
เป็นคนเลวขาชาติเมื่อพลาดหวัง
ต้องร่ำรอนจรจากพลัดพรากวัง
ไปอยู่ยังเมืองยักษ์ขอพักพิง
จึงตัวเข้าเล่าก็ร้องร่ำ
รวมทั้งแม่เหมือนเรือไม้เที่ยวร้ายหลัง
เราไม่ปองต้องการโปรดปรานจริง
เจ้าถูกสิงห์ใจเสือไม่เชื่อใจ
- ศักดิ์สินชัย ... ผมถูกชายสาชเชื่อเลื้อคเนื้อพ่อ
ขอมรับข้อกล่าวหาว่าโดน
จะไม่หลีกปลีกตัวเป็นกัลวักย
แต่ขอให้พระองค์ทรงครึกครา
ผมเลื้อคเลื้อเชื่อสาชในลายสิงห์
เอาสัตย์จริงปักยันสู้ปัญหา
ปลาข้องเคียวก็ขวิดองเรื่องของปลา
อ้างเอามาประกอบไม่ชอบกล

การถูกต้องถ้ามองข้ามเหมือนหยามสิทธิ์

โปรดพินิจคำนึงถึงเหตุผล

ผมรู้ว่าชั่วคิดพิชิตคน

พลอยเป็นคนเคียดค้นตกบันได

(หยกสิงห์ปกาศิต)

จะเห็นได้ว่าบทสนทนาบทนี้ช่วยให้เรื่องดำเนินไป บอกให้เราทราบว่าจิราวัฒน์กับศักดิ์สินซึ้งรักกัน นางขอให้ศักดิ์สินซึ้งมาอยู่กับพระบิดา และช่วยให้เราเข้าใจประวัติความเป็นมา รวมทั้งบุคลิกลักษณะของศักดิ์สินซึ้ง

3.2 การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นลักษณะนิสัยของตัวละคร

การสร้างบทสนทนาในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังสือของ นายฉั่ว ทิพย์วาริ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทสนทนาของยักษ์พรายประสิทธิ์กับฤๅษีสักกเวท

(ยักษ์พรายประสิทธิ์นำลูกสาวมาฝากให้เรียนวิชากับฤๅษีสักกเวท ต่อมายักษ์พรายประสิทธิ์มาเยี่ยมลูกสาวแต่ไม่พบ เพราะลูกสาวได้ติดตามพระเอกไปพบน้องชาย ยักษ์พรายประสิทธิ์โกรธ ต่อว่าฤๅษีสักกเวทเกิดได้ตอบกัน)

พรายประสิทธิ์	...	เราคาดคิดคิดผลคบคนผิด เชื่อสนิทผิดนัดเหมือนพลัดแหว อาจารย์ผิดศิษย์พลาดชนชาติเลว ล้วนแต่เหลวไหลทำให้ขำมัว นำลูกพามาเพียรให้เรียนเวท มิใช่เจตนาให้หาผิว มารโกรธจัดกัดฟันตัวสั้นรัว เข้าตีตัวอาจารย์ท่านหลักทัน
สักกเวท	...	พระโยคีชี้หน้าว่าไฉน กูทำหรือสักทีเมื่อหิหมัน เขารักชอบลอบซึกแอบรักกัน ไม่ใช่หมันคั่งเปรี้ยงเหมือนเสียงปืน

ท่านจะหักจะห้ามเรื่องความรัก
 ค่อยให้ซักบองถ้ายังฝ่าฝืน
 ยามต่อหน้าท่าทางไม่อย่างอื่น
 ตกคำคืนใจยามที่ขวตามวาน

(เกลือจิ้มเกลือ)

จะเห็นได้ว่าบทสนทนานี้ทำให้เราเห็นลักษณะนิสัยของยักษ์พราหมณ์ประสิทธิ์ว่าขี้โกรธ
 หุนหันพลันแล่น ปากจัด และทำให้เห็นลักษณะนิสัยของฤาษีสักกเวทว่าขี้โกรธ ปากจัด แต่มีเหตุผล

ตัวอย่างที่ 2 บทสนทนายระหว่างฤาษีโกณัฏฐฤณยะ ฤาษีอัสชิกะ พูน เท่ง

หนูน้อย โถ

โกณัฏฐฤณยะ

... เราหยุดกันเถอะ นิมนต์ให้ยกเลิกการเลวร้ายที่กำลังเกิดขึ้นอยู่นี้ ยกเลิก ทุก
 สิ่งทุกอย่างเป็นอนิจจัง เหนือฟ้ายังมีฟ้า คูจิท่านอัสชิกะ ท่านหักหาญ
 กันด้วยโมหะ โทสะ ทั้งสองฝ่าย อะไรมันจะเกิดขึ้น มีประโยชน์ไหม ถึง
 ใครจะวิเศษอย่างไร ร่างกายอยู่ยงคงกระพันอย่างไรก็ต้องตาย ต้องพ่ายแพ้
 แก่พระขามังจุราช กรรมใดที่ท่านทำกรรมนั้นแหละจะเหลืออยู่ ไข้ไหม
 ฉะนั้นเราควรสร้างคุณไว้เพื่อคุ้มครองโลกนี้ไว้ด้วยธรรมที่เรียกว่า
 ธรรมคุ้มครองโลก มีสองอย่าง อัสชิกะท่านรู้แล้วหรือยัง หนึ่งคือหิริ
 สองคือโอตตปปะ พระศาสดาตรัสไว้ว่าเป็นธรรมที่คุ้มครองโลก หิริคือ
 ความละอาย โอตตปปะความเกรงกลัว

อัสชิกะ

... ความละอายมันจะคุ้มครองอะไรได้ ความเกรงกลัวคือความขี้ลาดคาขาว
 ไม่กล้า ไม่สู้ ก็คือคนขี้แพ้จะคุ้มครองโลกได้หรือ แม้แต่ตัวเองก็คุ้มครอง
 ไม่ได้

พูน

... จริง ถูก

โกณัฏฐฤณยะ

... หิริคือความละอาย ละอายต่อบาป สิ่งใดที่เป็นบาป เป็นกรรมชั่วไม่กล้า
 กระทำ มีความละอายแก่ใจตัวเอง และละอายแก่เพื่อนบ้าน

หนูน้อย

... ถูก

- โกณัฏฐ์ญะ ... โอตฺตปฺปะความเกรงกลัว กลัวต่อบาป กลัวต่อสิ่งชั่วร้าย ไม่ดี เกรงกลัว ไม่
อยากให้ตัวเองตกไปอยู่ในสิ่งเลวร้าย เมื่อเรามีกรรมสองอย่างนี้ในตัวเรา
แล้ว โลกจะไม่แตกแยก จึงได้ชื่อว่ากรรมคุ้มครองโลก
- หุณฺเอย ... จริง
- โกณัฏฐ์ญะ ... เราพูดกันง่าย ๆ ฟังง่าย ๆ ของง่าย ๆ ธรรมที่จะทำให้งามมีสองอย่าง คือ
ถ้าเราปฏิบัติได้ตามธรรมที่ว่าก็จะสวยงาม คือขันติ โสรัจจะ ขันติ ความ
อดทน เรื่องทั้งหมดที่จะเกิดขึ้น อดทนต่อทุกอย่างที่ควรอดทน ท่านคงเข้าใจ
อดทนไม่ใช่ทนอด
- โถ ... ธรรมข้อนี้ทั้งอดทนและทนอด ฎฺไม่เอา
- โกณัฏฐ์ญะ ... โสรัจจะ ความเสงี่ยม ถ้าเรารู้จักเสงี่ยม เสงี่ยมตัวเสงี่ยมศักดิ์ คนเราถ้ารู้จัก
เสงี่ยมมันก็งาม ถ้าไม่รู้เสงี่ยมก็ไม่งาม
- หุณฺเอย ... ไอ้โถ ไม่รู้จักเสงี่ยม
- โถ ... เปล่าแหละ ฎฺ คนที่กินเสงี่ยมเจียมตัว ไม่ทันเพื่อน เพื่อนกินหมด กินเสงี่ยม
กินที่หืด เปล่าแหละ ฎฺ ไอ้เท่งได้แหละกินจีจิด ประหยัด ฎฺแลผอมเห็นแต่
โครงแล้ว
- โกณัฏฐ์ญะ ... อลัชชิกะ สิ่งที่ท่านทำขึ้นมีดี ถ้ารู้จักนำไปใช้ในทางที่ดี แต่นี่คนของท่าน
หรือตัวท่านเองยังเอาไปใช้กันไม่ถูก ทำร้ายผู้อื่น ทำร้ายสังคม ก่อกรรม
ไม่สงบสุข สังคมส่วนใหญ่จึงไม่รับรอง ท่านดีในวงแคบ ๆ แต่เป็น
อันตรายต่อคนอื่น ให้ท่านตั้งระงับคนของท่าน หยุดการทำสงคราม
- เท่ง ... ให้ท่านถอนกำลังจากธรรมโสรัฐเสย มิฉะนั้นยับเยิน
- โกณัฏฐ์ญะ ... หากท่านไม่เชื่อกันยังจะอวดดี คือคั้น เราจะสาปท่านให้เป็นหินเสยเดี๋ยวนี้
ก็ได้
- สะหม้อ ... ที่นี้เป็นถามิหิน อะ โหระหมะ
- เท่ง ... ถ้ายืมึงละแล้วไม่เรียกเหมือนกันหรือ
- สะหม้อ ... เหมือนกันนั่นแหละ
- โกณัฏฐ์ญะ ... ท่านอยากจะเป็นความพินาศของท่านหรือ หากท่านยังคือคั้งอีก เราจะจัด
การขันธ์เต็ดขาด เมื่อท่านไม่ต้องการความสงบในโลกนี้ก็เชิญให้ไปสงบ
ในโลกนรก เราไปแล้ว สวัสดิ์

(หยกสิงห์ปกาศิต)

จากบทสนทนาทำให้เราเห็นลักษณะนิสัยของฤๅษีอัสซิกะว่าเป็นคนคิดพาล ๆ โธเห็นแก่กิน เถ่งและสะสมมีอารมณ์ขันธ์

3.3 การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นสภาพแวดล้อมของตัวละคร

การสร้างบทสนทนาในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังสือของ นายฉิว ทิพย์วาริ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทสนทนาระหว่างฤๅษีอัสซิกะกับพูน

- อัสซิกะ ... จริงหนือฟ้ายังมีฟ้า
- พูน ... ถูกของอาจารย์โกญธัญญะ เรายิ่งดิจึงเด่นกันทำไหร ปิดแข่งปิดขากัน
ทำไหร ไม่ก็วันกะตาดกันเล่า คน ๆ ยังไม่ก็สิ้นผ้าแล้ว ตาเป็นลูกแมวแล้ว
ยังอีโกลหลงไม่รู้จักว่าพอ
- อัสซิกะ ... หมิงว่าใครไอ้พูน
- พูน ... อีว่าตัวทำไหร ตัวคิดแลให้คิดหา ปกล้า ๆ ทำ ๆ ทั้งที่ ใครที่ได้อยู่คิดกินดี
คนอื่นทั้งแพ ตัวเองอยู่กฎทุกหิดหนึ่ง ผ้าห่มก็แค่ปิดคือไม่มีดแล้ว บงนุ่ง
แหกไม้ที่หันไปทางไหน ไข่อีต่อแล้ว
- อัสซิกะ ... ไปให้หันไป
- พูน ... พุดกันเหลช พุดกันให้เข้าใจ จริงไม่จริงหะ ตัวคิดถึ อยู่ ๆ ทั้งวันใครหอน
เอาอะไรมาให้กินมั่ง กับที่ปลาดีไปหาชีวิตคนอก ขี้ไม่ออกค้อยหาชีวิตใน
มาหาตัวนี้แหละหา นั้นตัวแลตะ อีหลานผกามาสาไปเข้าพรรคนี้แล้วหะ
- อัสซิกะ ... เออ นิงตะ ทำแต่่า

(หยกสิงห์ปกาศิต)

จะเห็นได้ว่าบทสนทนานี้บันทึกสภาพแวดล้อมของตัวละคร คือวัฒนธรรมไว้หลายประการ เช่น การใช้ภาษา การอุปมาเปรียบเทียบ การแต่งกาย

ตัวอย่างที่ 2 บทสนทนาระหว่างดิกกับฤๅษีนรายณ์

- ดิก ... ไช้เล่า อีสีกเล่าหอะ
- ฤๅษีนรายณ์ ... เออแหละ ดูอีสีกเล่านี้

- ดิก ... ตามใจตัวเองแหละ เดี่ยวสัก เดี่ยวบวช สองสามหน
- ฤาษีนรายน ... แล้วใช้ลูกอะ หมิงแถมสวนกุตะ
- ดิก ... ครับ สวนผักที่ปลูกเต็มไปหมดสวนผลไม้กะจั่ง แลโหนดสาขตาเป็น
ชนิด ๆ สวนทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ะนี่ ก้านยาว เขอะเขะ กำตั้งออกลูก
เต็มไปทุกต้น จำพวกแปลงขนุน จำปาคะ เงาะโรงเรียน ต่อขาชได้จั่ง รวย
พื้น ได้เงินไม่รู้เอาทำไหร
- ฤาษีนรายน ... กูให้มึงทั้งหมด ได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่ยากจนในหมู่บ้านการ้องเรานี้
แหละ
- ดิก ... ดี ถ้าตัวอีสักก็ตามใจตัวเองแหละ เหมือนเขาว่าแหละ คนจะตายของจะแตก
แปลกพิลึก พระจะสักสุดจะห้ามเพราะกรรมถึง
- ฤาษีนรายน ... (เออ) สักออกไปทำสวนเสี้ยสักครา
ปลูกถั่วฟักแฝงแดงมะระ
มันล้มปะหลังพันธุ์เผือกมันหลา
- ดิก ... ดินหลังวัดจัดสรรปลูกกัญชา
แปลงด้านหน้าปลูกฝิ่นเพราะดินดี
- ฤาษีนรายน ... ไม่ได้ ๆ ฝิ่นและกัญชากูไม่ให้ปลูกเด็ดขาด หมิงรู้ไหมพวกชาวบ้านควน
การ้องที่เราอยู่กันเวลานี้กูขอร้องไม่ให้ใครปลูกฝิ่นกัญชา ให้ปลูกจำพวก
ผักผลไม้ ข้าวโพด จนเวลานี้มีพวกพ่อค่านำรถเข้ามาซื้อสินค้าที่เรา ถ้าเรา
ช่วยกันพัฒนาไม่กี่ปีข้างหน้าความเจริญมั่นคงถึงเข้ามาเอง พวกชาวบ้านรู้
สักว่ารายได้ดีขึ้นมาก
- ดิก ... เพราะตัวเป็นผู้นำ เวลาบวชไปเที่ยวพูดเป็นขรวาสาส เทียบประสานงานแนะ
นำให้มีความคิด มีความสามัคคี
- ฤาษีนรายน ... เออ กูจะสักนะ (หลบรูปเข้าจอ กลับออกมาเป็นคนทำไรทำสวนธรรมดา
นายดิกเรียกฤาษีนรายนที่สักใหม่ว่าทิดราช พอศีสิงหาราชมาถึงวัดคุยกับ
ทิดราช นายดิกจึงทราบวาทิดราชคือกษัตริย์สิงห์นรายนแห่งเมืองเทพ
โสภณ)

(หยกสิงห์ปกาคิต)

บทสนทนาช่วยให้แลเห็นสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมหลายประการ เช่น การบวช
การสัก การประกอบอาชีพ การใช้ภาษา การตั้งชื่อ ฯลฯ